

Передплата

«РУСЛАН» вносить:
в Австрії:

за цілий рік . . . 30 пер.
в пів року . . . 10 пер.
в чверть року . . . 5 пер.
в місяць . . . 1-70 пер.

За границею:

цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі члени по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і думи ми виреш; а не возьмем милости і віри не возьмем, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудні.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Дембровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає слідше напередне застережене. — Реклампні неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсілані» 40 с. від стрічки. Подяки і прикати донесеня по 30 сот. від стрічки.

По соймі.

(X) Ві второк закінчив галицький сойм свою сесию. Звичайно Поляки нарікали, що правительство не дає соймови галицькому часу на довшу сесию, щоби можна більші закони перевести, а звичайно збуває Галичину триднівками для ухвалення бюджетової провізорії. Тимчасом і ся довшя сесия, хоч тривала майже шість тижнів, не видала великих вислідів, позаяк і польські дневники се зазначували, що майже до половини сесії не було можна послів втягнути до пильної роботи. Найважніша справа, яку сегорічний сойм мав полагодити, реформа виборча, не вийшла зовсім на дневний порядок, хоч окрім предлоги кравого виділу в сій справі вплинули також внесеня від руских послів (д-ра Олесницького) і польского центра (к.с. Пастора). Виборчу реформу відрочено отже до осінної сесії, а се, на наш погляд, рівнає ся відложеню, як то кажуть, в довгий ящик. Хто бо хоч троха ознакочений з парламентарним календарем, той признаєть, що на сесию соймову в осени нема і не буде місця, бо в осени почне ся властива сесия державної ради, а сойми зберуть ся хіба на грудневу триднівку для ухвалення бюджетової провізорії, так що для такого великого і трудного закона, як виборча реформа, не буде місця. О се очевидно розходить ся верховладним кругам в Галичині, нехай буде, як бувало, бо они не лише не бажать виборчої реформи, а навпаки намагають ся свою верховладу зміцнити і розширити в краю, скільки лише можна.

В тій цілі з великою сквапливостію і запопадливостію сойм забрав ся до полагоди внесеня п. Бобжиньского про розширеня обсягу діланя Ради шк. кр. і про реформу учительских семінарій (на двоякі типи: для сільских і для міских шкіл), як і внесеня пос. Абрагамовича в справі урядової мови в автономічних властях. Велике вдоволене, яке висловлює задля ухвали сих внесеня всепольске Slowo, стає найпевнішим доказом, що всі ті змаганя ідуть до відокремленя Галичини так бажаного нашими всеполяками, хоч бажане їх сягає ще дальше, а іменно до повного відданя Ради шк. кр. впливови всепольских кругів по мысли внесеня п. Гломбіньского.

Так само квапив ся сойм, щоби в автономічних властях забезпечити перевагу польській мові і полагодив внесеня

Абрагамовича. Як можна було сподівати ся, змаганя руских послів, котрі становлять дрібну горстку супроти величезної більшости, а в розправах, які сим разом набрали доволі пристрасного і розитреного характеру, виявило ся, що навіть польські людовці, на яких нераз Русини поклали свої надії, станули по стороні більшости соймової, так що горстка руских послів стала зовсім відокремленою. Тим способом вислід для руского народу сегорічної сесії, яка імовірно була останною в сій законодапній добі довшою сесією, єсть вельми некорисний.

Російска конституція.

Далеко вще до того стану в російскім народі, який уможливив би усталене свободного конституційного житя. Так з одної, як і з другої сторони живуть вще традиції давних, вікових поглядів і змагань і не так легко они уступлять новому, зрілому світоглядю. З одної сторони всемогутна ще, а перенята вще давним духом самодержавія бюрократія, з другоїж сторони скрайно радикальна опозиція, яка в довговічній борбі против абсолютизму звикла опирати ся на теоріях соціалізму і анархізму, затративши перспективу реального житя.

Не хочемо забавляти ся в пророцтва що до істнованя і висліду праць теперішньої думи. Колиб навіть припустити, що так по одній стороні, як і по другій є щира воля послужити добрій справі, що обі сторони так правительство як і свободолюбна опозиція ділають в добрій вірі і змагають справді до реформ, то якраз вказані на початку трудности перехрестять вще нераз сю дорогу реформ.

Знаменним інцидентом є завалене стелі в таврійській палаті, де відбували ся засіданя думи і як поводити ся супротив неї обі сторони. Київська «Рада» подає таку характеристику ситуації: «Русь» дуже влучно схарактеризувала обвал стелі в державній думі „водевільним, дурним, пошлим, скандальним анекдотом“ тієї трагедії, яку переживає тепер Росія. Ще на більший анекдот скидаєть ся те становище, в якому опинилась після катастрофи в таврійському палаці державна дума. Чимсь анекдотичним здаєть ся те, що парламентські послі ніяк не можуть знайти місця для

того, щоб зібратись і справити ту велику роботу, якої від них так нетерпляче жде ціла Росія. Виявляєть ся, що державній думі не хотять дати відповідного місця для него. Адміністрація „Народного дома ім. Імп. Николая“ і „Михайлівского театру“ на заяву парламентської комісії, щоб в сих будинках дозволено було тимчасово засідати державній думі, осьмілюють ся не задовольнити бажаня народних послів і відмовляє їм.

По газетним відомостям парламентским послам не можна засідати в «народному домі» через те, що при ньому не зручно завести охрану! Така одмова видаєть ся чимсь справді «пошлим» і дурним, і дивовижно сьмішним. Можна було сьміятись з такої одмови, колиб вона не викликала глибокого обуреня своєю немотивованістю, своїм безглуздям і страшенною образою. Як в краплі води відбиваєть ся цілий світ, так в сій одмові відбиваєть ся вся та наруга і зневгаа, в якою ставить ся бюрократія до ідеї народного представництва і до тієї великої ролі, яку вона мусить відіграти в житю держави. Народ послав своїх заступників в Петербург, щоб они спільними силами внесли лад і добро в жите держави, — а бюрократія не подбала навіть про те, щоб дати народнім заступникам відповідні умовини для їхньої роботи.

На те, щоб поправити Таврійський палац, витратили цілий мільон з народніх копійок, аж виявляєть ся, що сі гроші пішли кудись инше, бо... в народному парламенті валить ся стеля... Випадково не гинуть послі під нею... Бюрократія не дуже турбуєть ся з сего і, коли до неї послі звертають ся з заявою дати для засідань державної думи ті помешканя, в яких можна продуктивно і більш менш спокійно провадити працю, вона бюрократія — в особі адміністрації «народного дома» та «імператорских театрів» не хоче задовольнити сеї заяви послів.

Народні маси можуть в сему поводженю бюрократії побачити ще раз, як близько вона приймає до свого серця їх інтереси, як нехтує вона правами народніх заступників, як гальмує їхню роботу і якими «пошлыми» безглуздими анекдотами, скандалами оточує велику законодавчу працю російского парламенту.

Тяжкий торг.

Довгі переговори між австрійськими а угорськими міністрами, ведені на переміну то у Відні то в Будапешті, закінчилися передвчера без успіху. Австрійські міністри виїхали з Будапешту, коли їх угорські товариші на раді міністрів торжественно відкинули основу угоди з 1867 року, яка до тепер служила підкладом тих взаїмних переговорів. Віденські часописи пишуть, що переговори в Будапешті перервано на довший час, що угода рішучо не буде заключена. N. fr. Presse потверджує вправді ту вість, але додає, що є виключена можливість, що поки що прийде до заключення провізорії на два місяці. В часі тої провізорії будуть виготовлені нові угодові проекти і рівночасно будуть сотворені запоруки, що по тих 2 місяцях угодові переговори розпочнуть ся на ново. В звязи з тою вісттю стоїть донесенє урядового органу сторонництва незалежності Magyar Orszag, котрий каже, що переговори будуть на разі перевервані, але по двох місяцях розпочнуть ся на ново. — Budapesti Hirlap доносить, що спільна рада угорських міністрів ухвалила остаточно, що міністер війни з початком осені навяже переговори з угорським правительством в справі ревізії закона о військовій службі на підставі дволітнього обовязку, як також в справі підвищення контингенту, а в заміну за те має Угорщина одержати значні національні уступки на військовім поли. В часі вчерашного кошутівського торжества заявив пос. гр. Батіані, що партія незалежності жадає загального права виборчого після намірів Кошута, строгого розділу консумційних податків, окремого незалежного банку народного і окремої митової території.

Вправді Мадяри завсїгди єще виступають в роли обжаловуючої, розводової сторони, але нема сумніву, що за добру заплату, як до тепер так і на дальше они згодили би ся єще на якийсь час спільного подружного пожиття. Однак їм урвало ся. Згідливий австрійський подруг прозрів, що в тих вічних розводових процесах він оставав завсїгди перехитреною і ошуканою стороною і зважив ся на дальше обстоювати твердо і непохитно свої економічні інтереси. Бар. Бек зробив послїдну пробу зновлення угоди, однак під услівями, які не наражували би інтересів Австрії. Проба не удала ся, а вислїдом всіх переговорів є похоронене угоди. Ані довго, ані короткотермінової угоди не буде — се вже є певне, мимо тайни, якою все єще окружають стан взаїмних переговорів.

Найправдоподобнішим є, що буде уложене натомість якесь «відношенє взаїмности» аж до р. 1907, в котрім вигасають міжнародні торговельні трактати. Тоді вже вповні можуть Мадяри здійснити свою самостійність. Однак така самостійність коштує багато, а не приносить жадних користей. Сама тільки статистика австро-угорського банку є в тім згляді вельми поучаючою. В дни 31. грудня 1906 портфель банку вносив 880,940.000 корон, з чого припадало на Австрію 312,270.000 кор., або 45 про-

центи, цілого есконту, а на Угорщину 458,670.000 корон, або 6 процент цілого есконту! Угорська рента має на торзі низший курс від австрійської ренти, а з сего випливає, що міжнародний кредит Угорщини є слабший від австрійського. Дальшим наслідком сего факту є, що також евентуальний, самостійний, народний угорський банк не буде міг достатчати такого дешевого кредиту, як спільний австро-угорський банк. А що Угорщина потребує кредиту, сего доказують цифри, які ми навели вгорі та єще і інші дані. І так пр. з гіпотечних кредитів (на земельні маєтки і реальности) уділюваних австро-угорським банкам, припадає на Австрію 59.465 мільонів корон, а на Угорщину аж 240.489 мільонів корон!

Коли до сего додамо, що австро-угорський банк удержує в Австрії тільки 126 філій і експозитур, а в Угорщині аж 133, то будемо мали образ того, які величезні користи і догідности Угорщина має з одної монетарної, спільної інституції. Але надто на військо, на дипломатию і взагалі спільні видатки платить она заледни третину видатків, а при тім користує ся залізничими пільгами, цловими тарифами та догідним австрійським ринком для збуту угорських рільних продуктів. Коли австрійський подруг відкине набік сентименти і приступить до справжнього розділу «від ложа і стола», то химерна угорська повія, розрахувавши ся добре, може єще сама стане ся просити до того подружя, котре тепер уважає для себе понижаючим мезалїансом.

Справа розоруженя.

В червні має відбутися в Газінова мирова конференція, заїніціована царем. Оголошено тепер приготозану російською дипломатичною програму праць, з якою висланник російського правительства Мартенс, обїхав всі європейські двори. Програма обнимає ось які точки:

1) Постанови першої конференції про мирове полагожденє спірних справ будуть докладно означені в тих параграфах, в яких бесїда про роземний трибунал і про міжнародні слїдчі комісії. 2) Постанова з 1899-го року про способи веденя війни на суші повинна бути доповнена означенєм хвилі, в якій вільно по виповідженю війни розпочати неприятельські кроки, як і про права та обовязки нейтральних держав. 3) Опрацює ся міжнародний кодекс регулюючий способи веденя морської війни; особливо западуть зобовязуючі ореченя що до всяких операцій на нейтральних водах, що до бомбардованя пристаней, портів і що до закладань підводних мін, так сталих, як і движимих. 4) Означить ся, що торговельні судна, які находять ся в чужих пристанях в хвилі виповідженя війни, не можна по повороті до своєї воюючої вітчизни оружувати і придїлювати до воєнної чи помічної флоти. Означить ся речинець, в якім торговельні судна воюючих держав, находячі ся в хвилі виповідженя війни, є обовязані покинути сї пристани. Конференція означить, що повинно уважати ся за прива-

тну морську власність горожан воюючих держав, а що за контрабанду, а заразом установить правила поступованя з воєнними кораблями, які завинуть до нейтральних пристаней. Вкінци уложить приписи, в яких случаях і яким способом вільно затоплювати торговельні кораблі противника, або кораблі, що перевозять контрабанду. 5) Конференція доповнить після внесень держав, які беруть уділ в нарадах, всі локи, які находять ся в постановах конференції з 1899 року.

Замітним є, що тут нема згадки про розоруженє, а зглядно здержанє дальшого оруженя, чи відповідно унормованого зменшеня мілітарних тягарів. З сим проєктом виступила була Англія, але видко, пізнавши трудности переведеня такого предложеня, відступила від него. Однак деякі англійські дневники донесли, що Англія зовсім не закинула свого пляну і на евентуальній конференції виступить самостійно з предложенєм частинного розоруженя держав.

На се дає відповідь півофіціальне берлінське інформаційне бюро «Politische Correspondenz», розіславши до німецьких дневників довірочний комуїкат, який льондонські дневники, перехопивши, передрукували в цілости. «Англія поступить розумно — сказано там — коли не порушить питання, до котрої держави в Європі належить кермуюча роля. Се небезпечна квестія. Німеччина не дуже давно пропонувала Англії приязнь і поділ впливів, але в Лондоні різько відкинено сю пропозицію, а потім почато заплутувати нас сіттю дипломатичних інтриг, хочаби відняти нам свободу рухів. Коли Англія не змінить сего поведеня, то безсумнівно прийде хвиля, в якій забажаємо порвати ті сіти, заким они пічнуть нас стїснати надмірно. Розпоряджуємо в даній хвилі 5½ мільонами вояків. З такою силою можемо спокійно зглядіти на англєо французьке порозумінє. Англія має 160.000 невивправленого війська з резервами на папері, а французька армія здезорганїзована махінаціями монархістів, клерикалів і соціялістів, і взагалі Франція зі своїм теперішнім військовим зарядом не може уходити за мілітарну державу. Се, що ми змобілізуємо в першім дни по виповідженю війни, вистане на згнетене Франції навіть в такім случаю, коли будемо примушені поставити часть армії здовж наших побережий. Щиро бажаємо жити в згоді з Англією і Францією, але під услівєм, що Англія вирече ся політики, яка невідклично веде до війни. А ся війна — проте ми глибоко пересьвідчені — буде початком кінця великобритійської держави».

Тими сіттями, які мають звязати Німеччину і які мусїлиб довести до війни, є власне евентуальна ухвала гагської конференції про частинне розоруженє. Німеччина запротестувала би против сего навіть оружно, а колиб мала воювати против двох держав нараз, то тоді увійшло би в жите зобовязанє тридержавного союзу взаїмної помочи Австрії і Італії. В виду сего про розоруженє нема що і думати. Мілітарний молах буде дальше пригнітати народи старого континенту.

